

Toomiku Siiri: katõ imäkeelega rahvas om rikas rahvas

Kae lk 2

Korgõpalu külän sõidõti ijärata müüdä rallit

Kae lk 3

Kuimuudu üts pini ilmaasju nätä või

Kae lk 4

Tandsuklubi seo riidi Vahtsõliinan ja kuu lõpun Võrol

Vahtsõliina rahvamajan tulõ seo riidi tandsuklubi õdak: rahvamuusik Lepassoni Kadri iistvidämisel saa tandsi tand-sõ, miä minevä aastasaa edimädsel poolõl moodun olliva. Tandsuklubi om Vahtsõliinan ummi õdakit pidänu joba kolm aastakka, kokkosaamisõ omma olnu inämbüisi talvitsõl aol.

Lepassoni Kadri seletäs, et tandsuklubi om kotus, kon saa elävä muusiga perrä pääasaligult vannu küläpidodõ tandsõ tand-si. A tandsitas ka vahtsõmbit ja vällämaa tandsõ. Egä tandsuklubi om uma vidäjä ja tuu tandsurahva näko, kiä sääl kokko käävä.

Kiä hariligult tandsma tulõ-va? «Pääasaligult tulõva nuu, kiä tiidvä, mis tuu tandsuklubi om. Om paiklikku rahvast, kiä tulõva terve perrega, a taldas ka kavvõmbast, Pangodilt, Võro liinast, Lätist Aluksne kandist. Mõnikõrd essüs ka pääaliina rahvast sinnä är. Paaril kõrral om Piho Aigar ka ummi välisturis-tõga tulnu, väega ägedä ja lus-tilidsõ pido ommava nuu olnu,» seletäs Lepassoni Kadri.

Taara kasarmu ussõ tetäs küläliisile valla

Puulpäävä, 17. urbõkuul tähistäs Kuperjanovi jalaväepataljon Võrol vahtsõstluumisõ 26. aastapäivä. Tuul puhul oodõtas huviliidsi küllä. Taara sõaväeliina väreti omma valla kellä 14st kooni 17.30ni noilõ, kiä tahtva

Uma Pido matkasari lätt edesi

Talvõaos väiku pausi tennü Uma Pido matkasari lätt seost kuust edesi. Timahavanõ edimäne matk om joba seo puul-päävä, 17. urbõkuul Karula kihlkunnan Lüllemäe kandin.

Hüvä nõu

Tädi väikokõnõ luvvakõnõ

Kaipsi tädile, et mul kalitori põrmandu pääl iks viil vana suur mistra-vaip ja tuud um nii rassõ prahist puhtas saia. Mu vana pudsunudsija es taha mitte inämb toda tüüd umas võtta.

Tädi andsõ sis mullõ uma-tettü väikokõsõ luvvakõsõ ja

Timä jutu perrä om tandsu-klubi uss kõigilõ valla – kiä tahtva, võiva tandsma ja pilli mängmä tulla. Tandsuklubin om harilik tuu asi, et kellel pill ütten ja mängi mõistva, nuu mängvä ütten.

A Võro liinan Stedingu ma-jan naäs mineväst sügüest pääle tandsuõdagidõ sari «Kül-lapidu keset linna», midä vidä kah Lepassoni Kadri. «Nuu õdagu (siiämaani om kolm kõr-da olnu) omma väega mõnusa olnu, peris palfo Võro liina ja ümbre Võro rahvast tulõ, sek-kä Tarto inemiisi ka vaihtõ-vaihlõ,» om Lepassoni Kadri rahul.

Tandsuklubi nime all peetäs tandusõdakit üle Eesti. A pääle tandsmisõ om tandsuklubi ka kotus, kon pillimehe saa-va tandsus mängmist hafota. «Ma olõ ummi opilaisi üt-tevuuri tandsuklubidõhe mäng-mä kutsnu. Stedingun om üts mu täüskasunu opja egä kõrd mängmän olnu,» seletäs Le-passoni Kadri.

Järgmäne Stedingu maja küläpido keset liina peetäs maaha seo kuu lõpun, 29. urbõkuul.

nätä, määndse omma kaitsõväe relva ja varustus. Maaha peetäs ka väkev näüdüslahing.

Küläliisil pallõldas ütten võtta dokument, ilma kaitsõväe ter-ritooriumi pääle sisse ei lasta. Noorõmba ku 15aastadsõ saava sisse ka dokumendilda, ku nä tulõva ütten täüskasunu saatjaga.

UL

Alostus om nigu iks kell 11 Lüllemäe kooli mant. Karula matka juht Silla Sixten, käüdäs kirä- ja riigimehe Lattiku Jaani ratu pääl.

Ligembät teedüst seo ja tulõ-vaidsi matku kotsilõ saa lukõ in-ternetist umapido.ee lehe päält.

UL

käskse tuuga pruuvi.

Ja kae imet, tuu luvvakõnõ tekck mu põrmandu nii puhtas, et üttegi purru es levvä inämb.

Siist tiidmidses tõisilõ kah, kel sääne murõ. Minke mõtsa ja tekke kah mõni väikokõnõ luvvakõnõ, parhilla um õkvalt õigõ aig, kõokõsõ ei olõ viil lehte lännüvä.

URMI AILI

Kuulutõdi vällä hindä-tiidmise avvohinna saaja

RAHMANI JAN

Võro instituut and 2012. aastagast vällä hindä-tiidmise avvohinda, mink mõtõ om hoita avvo seen võrokõsõs olõmist. Timahava om avvohinna saajit kogoni kuus, avvohinna anti kätte imäkeelepää-väl, 14. urbõkuul.

Timahavadsõ avvohinna-saaja omma:

Rõugõ latsiaid

Rõugõ latsiaian om kats keelepesärühmä, Lepätriinu rühm Rõugõ majan ja Puhhi-kõisi rühm Viitinä majan. Keelepesärühmin om üts päiv nädälin ammõtlik võro keele päiv, ku kõik päävädse tege-mise tetäs võro keeli. A keele-pesäpäiv olõ-i ainumanõ aig, ku latsiga võro kiilt kõnõldas. Tuud tetäs õks õga päiv.

Põlva latsiaia Pihlapuu Vanderselli rühm

Põlva latsiaia Pihlapuu Vanderselli rühmä võtva iist oppaja Ehasalu Helle, Kaarsalu Pille ja oppaja abi Sabbali Karmen. Tego om keelepesärühmäga, kon pee-täs tähtsäs võro keele ja kul-tuuri hoitmist ja edesikand-mist. A tuud kõkkõ ei tetä

PILT RÕUGÕ LATSIAIA KEELEPESÄRÜHMÄ KOGOST

Rõugõ latsiaia Lepätriinu keelepesärühm.

õnnõ uman rühmän, Vandõr-selle iistvidämisel om kõgõn latsiaian joba kolm aastakka peetü võro keele nädälit ja olnu om ka kolm Uma Pido teema-list üritüst.

Mõnistõ kuul

Mõnistõ koolin om võro kiilt opatu joba aastit. Tunnõn kaias Harglõ kilkunna keelele umat-sit juuni ja julgustõdas latsi paikkunna keelepruuki tarvita-ma. Ka mitmõ tõõsõ ainõ, nigu käsitüü-, muusiga- ja kunsti-tunni omma Mõnistõ koolin mõnikõrd võro keelen.

Puiga põhikuul

Puiga põhikuul om 17 aastakka kõrraldanu Võro-Seto näüte-mängupäivä koolilatsilõ. Tuu om avitanu opada latsilõ võro kiilt ja näütemängõ opminõ ja mängmine om olnu näile põn-nõv huvitegevüs.

Mõtsavelle talu

Vahtsõ-Roosa Mõtsavelle talu rahvas om aastit ossa võtnu turismimessest ja sääl iks tut-vustanu hinnäst, a samal aol ka Võrumaa kombit, näütüses lõõdsamängmist (lõõdsamäng-jä Pihu Alo), võrukeelitsit rah-

valikkõ laulõ ja suidsusan-nan käümist. Mõtsavelle talu perremiis kõnõlõs paik-likkõ tüütäjidega kõik aig võru kiilt, nii tüül ku vabal aol. Mõtsavelle talu poo-di käsitüünukast saat osta võrumaist käsitüüd.

Laheda muti

Nałamiihi punt «Lahe-da muti» tege pruuvi Vana-Koiola rahvamajan, a om esinemän käünü egän Eesti nukan. Üle Eesti omma nä võro keelen tutvas tennü mi kandi nallä ja tegemiisi.

Kunstnik tege Raadamal latsõpõlvõkodo ussõ vallalõ

LEIMANNI EVE

Katõl pääväl – 24. ja 25. urbõkuul – uut kunstnik Huupi (Salumaa Evelin) rahvast umma latsõpõlvõkodo Rāpinä vallan Raadamal. Näütüse «Lätted II» kõrral-das Voronja galerii ja tuu om EV100 kunstiprogrammi valitu näütüisiriä «Lätted» üts osa. Galerii juht Oreškini Raul kõnõlas, et sarja mõtõ omgi tetä armastõduisi ja tunnõtuisi kunstnigõ näütü-si (kokko 15) näide sünnü- ja latsõpõlvõkoton.

Kuigi Huupi om inämb maali-kunstnik, om täl seokõrd vällä panda värskilt valmis saanu kampsõ ja muiõ koetuisi asju kogo.

«Et näütüisi mõtõ om kunst-nigu kodokotusõhe tagasi tulõ-minõ, paistu mu jaos õigõ tetä

LEIMANNI EVE PILT

Kunstnik Huupi, umakoet kamps sālän.

tuud umakoetuisi asjuga,» se-letäs kunstnik umma valikut. «Nii kavva ku mäletä, olõ taht-nu saia mooduluujas. Vahepääl sai kül maailmine armsas, a seo näütüs om nigu tagasitulõk juuri ja edimäidsi suuvõ mano.»

Vaim kudamisõs tekkü Huupil umist vajahuisist – tä tahtsõ tõist-muudu väärtüsegä kampsõ, ku poodin pakutas. Huupi koetuisin kampsõn om Jaapani ideie ja es-teetika kogohusõ *wabi-sabi* mõtõt. Neo olõ-i võrdpoolidsõ ja vialda ja

mõtõldas käügi päält vällä. Säänd-se kampsi omma mõtõldu kand-misõs kogo elo ja mälehtüsaana edesiandmisõs ja võiva valmis saia viil sis, ku mõni latsõlatsõlats noid kand. Kõik, miä kandmisõga joh-tus – praavitõt koimulck vai vällä-vahetõt käüs –, and ummamuudu jälge mano.

Õgal koetul kampsil om kunstnigu hindä uurõt põdra-sarvõst Huupi silt valmissaami-sõ aastaga. Kogo om pühendet Huupi vanaimäle Kuusiku El-lile. Raadamal vanavanõmbidõ talon om kunstnik elänu paar edimäst eloaastakka.

Voronja galerii, miä tetti val-lalõ 2014. aastal, toimõndas su-võl Peipsiveerel Varnja külän vanan paadikuurin, a muul aol om nakanu kõrraldama kortina-näütüisi – edimält Tartun ja no Lätte-sari üle Eesti. Näütüs Raadamal om vallalõ 24. ja 25. urbõkuul kellä 12–17.

M Ä R G O T U S

Katõ imäkeelega rahvas

TOOMIKU SIIRI, võrokõnõ

kõsõga märki, mis kotosõpäälist keelekujjo, murrõt vai murrakut arvat hinnäst mõistvat. Kasvai tuu minot, ku märgotõdi, kohe iks tuu tsirgukõsõ panõ ja kas panõ, mõtõldi umast imäst ja umast keelest.

Sjoo ilma aignõ rahvas mõist õgasugutsit kiili. Edimäne võõras kiil om tuu inglüse, a iks vinne kiil om kah vanõmbil viil meelen. Noorõ kääv muial opman ja ku tagasi tulõva, om mõni kiil viil man, om tuu sis norra, roodsi vai mõni viilgi võõramb. Hää, ku eesti kiilt är ei olõ unõhtõt.

Mindäs ka muialõ elämä. Ildaaigugi olf televiisorin saadõ Inglüsmaal elävist naisist, kiä kõnõliva ummi latsiga eesti kiilt. No olf kurb, a rõõmsa kah tuud kaia. Tulõ miilde, et olõ kuulnu Soomõn elävide eestlāisi suust jo väega puist ja soomõllikku eesti kiilt. Ja kõnõlõja saa-i ināmb arvugi, et midāgi võlssi om, pidā soomõ sõnna joba eesti sõnas. Viil kurvõmb om, ku latsilõ sääl Soomõn ināmb imākiilt ei opatagi. Mõnikõrd õkva protestis, et näet, Eesti riik om nii halv, ei piä mu iist huult, ei massa palka, pidi är muialõ minemä, ei taha ināmb midāgi täst kuulda ja parõmb, ku latsõ kah tä är unõhtasi.... Uma kiil olõ õi ummõtõgi süüdlāne! Rahha om, a rahvust ei olõ, hāāolu om, a hāā ei olõ olla.

Tõtõtõ rikka inemise elāse hoobis Võromaa! Vāhembālt keskāilidse inemise imā kõnõl koton kattõ kiilt, meil om kats imākiilt – eesti ja võro. Suur rikkus om, ku kiili mõistat! Vahepāäl piāt tuud jälki miilde tulõtama. Aitjuma viimātsele rahvalugõmisõlõ, sis sai tsirgu-

uma kodokotosõ, uma imä ja imäkeelega peräst. Pallo noist inemist egä päiv umma kiilt kõnõlõs? Väega veidü. Vidāmine om, ku trehvāt kokko inemiisiga, kellega saat kõnõlda, ei piä *rääkima*. Sis mugu kõnõlõ ja kõnõlõ ja kõnõlõ!

Ku küssü kasvai Võrol mõnõ käest, kas uma kiil piäs jäämä, sis omma pia kõik nõun, et piäs iks. Ku küssü tuudsamma Talna võrokõisi käest, kuulõt pikä jutu tuust, ku tähtsä iks om uma kiil, ku illos, ku uhkõ om tuud kiilt mõista jne. Nii tulõ tetä sükāv kumardus noilõ, kiä mõnõ meelest kuulõveskiga võitlõsõ, ku murdõst vai umast keelest kõnõlõsõ, mõnõ meelest rahha ja aigu raiskasõ, ku raamatit vai aolehte vāllā andva. Umajago om nāil noidõ kuulõveskide kotosõ pāält muiduki õigus kah: suur press pāäle, Euruupa Eestile, Eesti Võrolõ ja Setolõ. Aigu ei olõ ja kuiki Pulga Jaan ütē laulun arvas, et murõt kah ei olõ, om tuud viimāst ummõtõgi egä päiv ja pallogi. Murõhta tuu peräst, et uma kiil kaos, latsõ ja latsõlatsõ ei tiia ināmb, misasi „nõna“ vai „kardohkas“ om, kos tuu aig.

Vahepāäl tulõ mul õkva hirmuhigi otsa ette, ku mõtlõ, et mukka võigi mi perre Rāpinā ja Krabi kandi võro kiil hauda minnā! Sis tii jälki kimmā plaani, kuis ma ummilõ latsõlatsilõ nakka võro kiilt oppama, raamatit ette lugõma. Ausõna, üte kõrra olõ jo lugõnu kah....

Mõtõlus

Illus käekiri ja õigõdõ kirutaminõ võisõ õks jäijä

Eelä olf jälleki imäkeelepäiv ja kirutõdi ka võitsi tuud egāaastast raadio-etteütēlist. Tuu om vāega muudu lānnü ja viil mitu päivä perrä arutõdas, konh nuu koma olõma pedi, māändse sõna kokku ja māändse lahku peat kirutama, māändse suurõ, māändse väiku tähega...

Mi olõmi üts ummamuudu rahvas külh. Üts kõrd aastan murrami pāäd, māāne tuu kõgõ õigõmb eesti kiil olõma peat ja ajami tuu man vai hiusõkarva lahki, aga säälsaman võedas üles jutt, et kooli või lats ka nii läbi tetä, et tä õigõdõ kiruta ei mõistaki! Ja nigu tuust viil vähä olõs, arvatas kirātehnikka kah ülearutsõs. Et las latsõ joonistasõ nuid tähti järgi, mea raamatudõ omma trükitü, ku na muiduki varsti enāmb muialõ kirutasõki ku arvutide.

No kas saat viil medāgi hulõmbat vāllā märguta? Jah, tuu om viil puudus, et vast ei olõ vajja lugõma ka oppi...

Eesti kiil om rassõ muiduki, mõtlõ, ku pallu jo kāāndid om! Ku vahel loe mõnda inglüse keelest mi maa kiilde ümbre pantut raamatut ja näe, et tuu ümbrepandminõ ei olõ kuigi hāste kõrda lānnü, sis om selge, et nuidõ kāāndide peräst. Kiä tuu viisis märguta, kuis taa lausõ õigõdõ kokku peas kāümä, ja suurõ rutuga võigi ümbrepandjal peris hullõ juttõ vāllā tulla. Aga mi ei olõ õmõta nii lolli, et enāmb ei mõista ummi latsi õigõdõ kirutama ja kirjatõist arru saama opada! Mi vanavanõmba ja viil mitu põlvõ enne naidki mõistsõ kah kiruta ja lukõ, ka sis, ku latsõ enāmbüisi vaivalta paar talvõ koolin kāvü sai ja sääl venne kiilt nõuti. Kas mi nüüd sis nii pallu ullimbas olõmi jäänü?

Inglüse kiil tulõ pāäle muiduki, aga nuu võõra keele omma meile pea kõik aig külle ala tükñü. Ku ka vahepāäl olf moondun tikkõ venne keele järgi pitskis kutsu, saksa keelest jäi kurna asõmõl küüki duršlak ja Lāti piiri veeren kutsutas küüslauku kiplokis, ega sis tuu peräst sõit saisma ei jää, uma kiil peat õks alalõ jäämä egä kandi pāält.

Ku mõtõlda, mis saa sis, ku mõnõn targan pāān sāāne mõtõ sünnüs, et mille tuud rehkendāmistki vajja oppi om, massina omma ju olõman, kost kõkõ perrä kaija saat...

Sis või juhtuda nii, et panõmi kooli kinni, egäüts ost uma-lõ latsõlõ arvuti ja külh nä sis esi kaesõ...

A ku tarku massinõidõga medāgi juhtus? Sis ei jää mõnõsaa aasta peräst meist joonistuisi kah koobasainulõ, ku kiä enāmb kirutamises vai joonistamises pleijāitsitki peiu võtta ei mõista.

Peat õks luutma, et imäkeelepäiv ei olõ mitmõküme aasta peräst ennegi sāāne vannamuudu tähtpäiv, ku üts kõrd aastan hāäst eesti keelest pallu kõnõldas, a mi jäämi õks sääntsēs rahvas, kiä ilustõ ja õigõdõ kiruta mõistva ja kelle lukõ miildüs.

Vahtsõ sõna eesti keelen

Imäkeelepäivä aigu om põhjus perrä märki, miä mi keelega sünnüs ja miä keelen muutus. Näütüses kuimuudu ja māāndsit vahtsit sõnno tarvõtõdas.

Ku om millegiperäst vaia olnu, om vahtsit sõnno pruukmistõ võet. Ilfi ja Petrovi raamatun «12 tooli» om lugu tuust, kuis rahva kiilde tulli vahtsõ sõna: krematoorium ja kolumbaarium. Nuu olli vahtsõ asja ja kombõ, ka sõna paistu inemiisile nii nalalidsõ, et nä võeti õkva pruukmistõ. Ku mõni vana inemine joosuga trammi pāäle trügisi, sis nõõgiti kõrraga, et kohe sul nii kipõ, kas krematooriumilõ. Ja tuu õnnõ naardsõ vasta.

Vahtsõ sõna, miä omma parhillatsõl aol eesti keelen ināmb tarvitamist lõudnū, ei paistu nii nalalidsõ. Põhjus om tuu, et nä ei olõ sõna minkagi vahtsõ jaos, a noidõ abiga proovitas nāūdādā mõnt ammu teedä asja ilosambat muudu.

Nii omgi juhtunu, et ku sa kemikaalõ abiga midāgi kostki vāllā uhat, om tuu *rafineerimine*. Ja ku mõts om lakõs raot, sis om tuu jo õnnõ *uuendusraie*. A ku tiit puuhalust puuluidsa, sis olõt *väärindanud puitu*.

A mõni asi om iks sāāne, mis periselt haisas. Ei avida tuu, ku ütlet haisu kotsilõ *lõhnahäiring*. Hais jääs iks haisus.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vāllā egä katõ nādāli takast nelāpāävā.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster, latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Vāllāandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Rumeeniä raport

Üten perrega mõnõs aos Rumeeniä pāāliina Bukaresti tūūd tegemä kolinu Võromaa miis EPLERI RAIN kiro-tas elost, tūüst ja mõttist puultõist tuhat kilomiitret lõuna puul.

10. kiri. Katastroof

Päiv inne Eesti Vabariigi saandat sünnüpäivä andsõ Rumeeniä ilmateenistüs hoiatusõ, et pühāpāävāst nakkas lummõ sadama ja lātt külmās. Eestlāse jaos olõ-i tollõn midāgi imelikku, et urbõkuu alostusõn 7–8 kraati külmä om ja lummõ satas, a tanmail tähendās sāāne ilm täāmbādsel aol midāgi erākõrdsõt. «Täāmbādsel aol» tuuperäst, et kõik vähāmbālt 35aastadsõ rumeenlāse, kinka ma āsast kõnõlnu olõ, pidāvā lumist ja miinuskraatõga talvõ tävveste harilikus. Parhillatsõl aol om tõistmuudu ja Bukaresti liinavalitsus and teedä, et iispāāvā ja tõsõpāāvā omma kõik kooli-latsiaia kinni.

Pühāpāāvā õdagu pandki sadama. Sattõ nii, et eski põhamaa miis naās mõtlõma, kuna perāmāne kõrd kodomaal kõrraga nii pallo lummõ tulf. Nika ku kolmapāāvā lummoguni sattõ üttejutti ja seo aoga jõud ilmadu hulk lummõ taivast alla tulla. «Katastroof» lāts nii suurõs, et kooliussõ otsustõdi nādāli lõpuni kinni jättä. Mu tõõnõpuul ütēf

kah pāäle vāllān kāūmist, et ilm om hirmsa ja külm. Ku ma seod kontrolman käve, sis sai muidoki selges, et tego olf hariligu peris pehme ja lumidsõ talvõilmaga. Arvada mõjjo kallimbalõ seo, et vaihõpāäl olf joba kevvāi olnu – ku 6. vahtsõaastakuu pāāvāl om vāllān 17 kraati lāmmind, sis urbõkuun ināmb tõsist talvõ ooda-i.

Elorütmi mõotas suur lumõsado tan kõvva. Lumõkoristus om väega vaivalinõ ja seod tetās õnnõ suurõmbidõ uulitsidõ pāäl. Muial tulõ luuta auto hāāle läbipāsemise võimõlõ vai ummi lihassidõ jõvvuga tii puhtas tougada. Jalgteid ei luu kiäki puhtas ja naidõ asõmõl omma lummõ sõkutu tiiraa. Autit jääs liinan hulga veidembās, a ka neo veitü ajasõ liiklusõ kõrraligult umbõ. Kõkkõ seod om peris lust kaia.

Erākõrralidsõ olokõrraga kõūdüssen jäi silmā, et rumeenlāse ei piä ülearvo tähtsās muudsal aol pallo sõimatuid suurollõ. Sakõstõ või nātā olokõrda, kon miis istus lāmmān auton ja kaes, kuis naanõ lapjuga auto ümbrelt lumõ är visatus saa, et sis rõõmsalõ sõitu minnā.

Junttila Santeri: keeleldä olõ-i kultuuri

Suumlanõ Junttila Santeri om Helsinki ülikooli keeletiidlāne. Kõgõ ināmb pututas timä uurmistüü õdagumeresoomõ kiili ja noidõ sõnavarra. Et võro (lõunaestsi) kiil om üts vanõmbit õdagumeresoomõ kiili, om tä ka seo keele är opnu.

Olõt är opnu võro keele. Kui-muudu sāāne asi juhtu?

Olõ Tarton elānū ja sääl sai ma tutvās Jüvä Sulõviga, kiä oppas ülikoolin võro kiilt. Käve kats timä kursust läbi ja perān olõ esi kah umma keelemõistmist püüdñü kuigimuudu tarvita. Eesti keele ma opsõ är joba paarkümmend aastakka tagasi, ku elli mõnõ aastaga Tarton.

Kas võro kiilt om rassõ oppi, ku eesti kiil om opitu?

Ei olõ. Eesti kiil avitas, a kuigipallo iks sekä kah võro keele opmist.

Ma olõ keeletiidlāne ja mulõ omma huvitava kõik keele, midä kõnõldas tan lähembān ümbrekunnan. Võro kiil om mullõ esierānis huvitav tuu poo-lõst, et ma uuri õdagumeresoomõ kiili aoluku. Lõunaestsi kiil om esierālidselt ummamuudu kiil, miä om algsoomõ keelest är lānnü varrampa ku kõik tõõsõ õdagumeresoomõ keele. Ku jaka õdagumeresoomõ keele kattõ harro, sis ütē haron om lõunaestsi, tõõsõn haron kõik ülejāānū keele.

Olõt opanu Helsingin võro kiilt. Ku pallo om Soomõn võro keele huviliidsi?

Võro keele kursüsõ omma Helsingi ülikooli man kāūñü mitu aastakka, inne minno omma opanu Jüvä Sullõv ja Saa-

RAHMANI JANI PILT

Junttila Santeri.

rõ Evar. Egāl kursüsõl om olnu ligi 10 üliopilast. Mino kursüs olf varatsõmbist kats kõrda pikemb. Ma opassi kiilt ināmb, ku seod om kiäki varrampa Helsingi ülikoolin opanu.

Seo olf peris suur tüü, tetä tuu kursüs är. Es olõ matõrjaalõ, mink perrä opada. Omma külh matõrjaali, minka opada võro kiilt eestlāisile, võrokõisilõ. A säändsit matõrjaalõ, mink perrä opada tõisilõ, esierānis suumlaisilõ, es olõ. Pidi matõrjaali esi tegemä.

Midä sa sis teit?

Ütsjago tõlksõ eesti keele opimaterjaalõ. Tõõnõ asi om, et ma peris esi kirodi keeleoppust, grammatikat. Pidi seod hāste mitmõst raamatust perrä kaema, et midä sääl om, ja sis viil küsümä ja murdõ-korpusõst kaema. Et māändse vormi omma ja kuimuudu seod kiilt tarvita.

Olõt pandnu Helsinki metroopiātüisile eesti- ja võro-keelidse nime. Kost sāāne mõtõ tulf ja māändse nuu

nime saiva?

Mõtõ olf mul joba ammu, a timahava, ku om Eesti suur juubõliaastak, mõtli, et no om õigõ aig tuu tetä ja uman blogin vāllā tuvva ja Eesti Vabariigilõ kinki. Ja sis ma kūsse api ummi Lõuna-Eesti sõpru käest, kiä uurva nimmi, Saarõ Evar ja Fastrõ Mariko, ja ütēnkuun nāidega saiva nuu nime pantus nii eesti ku võro kiilde. Kõnõli Helsingi ütisiiliklusfirmaga HSL, kiä pand eestikeelidse metroopiātüisi nime Eesti juubõlipāāvāl ka uma Mo-lovihu lehe pāäl vāllā.

Tuu mõni nāide, kuis Helsinki metroojaama kõlasõ võro keelen?

Mõnõ nime omma säändse, miä omma ka kongi Võromaal olõman. Näütüses Kõosaarõ, miä Helsingin om Koivosaaari. Tuu om peris lihtsä ümbre panda. A sis omma tõõsõ nime, midä olf rassõmb tõlki, a tuu omgi kõgõ huvitavamb. Kõik tuu tõlkmisõ mõtõ om nāūdādā inemiisile, miä om ummamuudu, miä samamuudu Soomõ ja Eesti vaihõl.

Ku suur vāärtüs om võro kiil?

Keelega om sāāne asi, et ku kiil är kaos, sis ei saa tuud ināmb tagasi. Miä om ülepāā kultuurivāärtüs? Tuu, et meil omma esi rahvidõ ja esi kotussidõ erāle kultuuri, om suur rikkus kõgõlõ maailma kultuurilõ. Sammamuudu kāū tuu kiili kotsilõ. Ilma kiililda ei olõki kultuuri. Ku kaos kiil, kaos kõik kultuur ja aolugu tuu takan.

Kūsse RAHMANI JAN

NÕLVAKU KAIE

Korgõpalu ijaarada sai huu sisse

RAHMANI JAN

Pühapäiv, 11. urbökuu päiv. Innsekidsen Varstu vallan Korgõpalu külän om kuulda kõvva müri-nät. Paikligõ nuuri seld-singu iistvidämisel käu rallisõidupäiv «Kõrgepalu jää 2018».

Korgõpalun elävide Jõgi Kersti ja Kenderi Külle pere om ijaarallipisiläse külge saanu. Uma Volkswagen Golfiga võistlõsõ nä mõlõmba ijaaratu pääl. Ja ka näide 15aastaganõ tütar Karin lüü seokõrd võistlõsõl ütē. Kats väikumbat last viil ei võistlõ.

Et sääne rallipisiläne seen om, sis tullgi Külle talvõ tulõkil mõtõ tetä uma nurmõ pääle kilomiitre-pikkunõ ijaarada. Et olnu, kon hindäl ja tutvil hafota ja mille mitte ka võistlus tetä. Nurm om lakõ paiga pääl, innembi om tuud tarvõtõ ka väikeisi linnukidõ maahatulõkiplatsis.

Rata andsõ tetä

Raa tegemine lää es lihtsäle. Auto peräkäru pääl tonnid-sõ vaadi seen vidäsi Külle raa pääle lumbist vett. Ku rada valmis sai, lätsi ilma lämmämbäs ja päiv sulat raa üles. A Külle es jätä. Vahtsidõ külmi ilmuga tekk tä raa vahtsõst kõrda ja praavif sõiduga sisse tulnuid rüüpit. Peräkõrd om rada ilmataadi abiga pidämä jäänü ja seo pühapäiv saa rallisõidupäiv ilostõ peetüs.

Vanõmba ja vahtsõmba massina

Võistlõma om tulnu mitu-

RAHMANI JANI PILDI

Auto võistlõsõ ijäst raa pääl, mõnõn kurvõn libises perä- vai edeots raa viirde ja sis lindas kõvastõ lummõ.

kümmend massinat. Eräle reh-kendüsen sõitva noorõ, naasõ, edeveolidsõ massina, tagaveo-lidsõ massina, nelärattaveoga massina ja spets-ijänakluga (piik) sõitja. Autit om egäsugumaid-si: edeveoliidsi reh-kendüsen päämidselt Volkswagen Golfi, tagaveoliidsist tegevä ilma mitu Žiguliid, üts BMW ja ka üts Ford Sierra. Nelärattaveon näütäse klassi päämid-selt Subaru. Inämbüs massinit ommaki õnnõ rallisõitmisõs, nä omma siiä veetü traileride pääl.

Moodori mürisese. Lummõ lindas. Kohtunigu lehvitäse lippu. Kõigi sõitjidõ ao mõõ-dõtas är, egä sõitja sõit kolm kilomeetripikkust tsõõri kolm kõrda läbi. Võistluspaiga pere-rahvas lüü esi kah võistlusõn ütē, kolmõ pääle jaetas ütē väikut autot, vanna Golfikõist.

Aigu lätt neli ja puol tunni, ku kõik võistlõja sõidõtus saava. No om aig avvuhinnakari-ka kätte anda.

Sulalumõst poodium

Avvuhinnas omma võitjilõ uhkõ karika ja nipet-näpet viil. Nuu andas kätte sulalumõst kokko tougadu poodiumi pääl, kohe jalgu ala omma säetü lavvajupi, et võitja lummõ es vaonu. Poodiumi päält käävä läbi kõigi katõgoorjidõ kolm parõmbat.

Poodiumi pääle om asja ka Jõgi Kerstil, kiä saa naisi reh-kendüsen kolmanda kotussõ.

Illos ijaarallipäiv Korgõpalun om läbi saanu ja kõrda lännü. Vähembält või tuud vällä lukõ Kersti ja Külle näost. Üts-tõõsõ perän, võistlusmassina autotreileride ja peräkärudõ pääl, sõitva võistlõja lakja.

A sis äkki lätt Jõgi Kersti vahtsõst uma päivinännü Volkswageni mano, pand tuu käümä, sõit auto tsõõrõ ringi lastõn lumõ seest vällä ja käänd nõna ijaaräa pääle. Tä aja massina raa pääle ja tege viil üte rallitsiiru. Et süä iks kim-mäle tsälkä saanu.

Sõidu omma sõidõtu, õnnõligu kõrraldaja andva võitjilõ karikit ja avvuhindu kätte. Pildi pääl iin (hääd kätt) Jõgi Kersti, Kenderi Külle ja näide perre kolmas võistlõja Kenderi Karin.

Vana pilt kõnõlõs

PILT OM PERI VANA-VÕROMAA KULTUURIKUA MUUSÕUMIST

Sainaleht mõõf inemiisi ello

Massina-traktorijaama (MTJ-i) olli Nõvvokogõ Liidun 1928–1958. aastil. Nii ka Eestin pääle II ilmasõta. MTJ-i olli riikligu ettevõtõtõ, kon olli traktori, põllutüü-ja veomassina, minka käuti kolhoosõn tüül. Edimädse MTJ-i luudi Eestin 1941. aastagal.

Inne sõta olli Eesti Vabariigin sääntsasamadsõ traktorijaama, miä võisõ olla riigi vai ütistü uma, a ka peris eräumandin. Nii ollõ seo asi mi talorahvalõ tutva.

Täämbädse pildi pääl om nätä Varstu massina-traktoriijaama sainalehe Mehhanisaator toimõndust lehte tegemän 1956. aastaga urbõkuun. Sainalehen ollõ juttu elost ja tegemiisist, miä omma häste mõonu ja avitanu tüükõrra rikmist veidembäs saia. Kõrrarikja panti häbüposti ja sinnä es taha kiäki saia, selle et sis jäit ilma egäsugumaid-sist hüvvist asost (kortina saaminõ; auto, külmäkapi, vaiba vm ostmisõ luba).

Pildi om tennü ETA piltnik Normanni Erich.

RUUSMAA ARTHUR, Vana-Võromaa muusõumimõ päävarahõtja

Lillipoodin lille ilosas säädman

Lätsi umalõ sõbrannalõ appi naisipääväl lillipuuti lille lõikama ja müümises ette valmistama vai tõisi sõnnuga üteldä, lille ilosas tegemä. Ku nuu roosi Hollandist tulõva, sis nä umma nii kokko pitsitedüisi pakkõ sehen, et tahtva hinnäst vällä sirota ja täüs juvva, inne ku müüki läävä.

Eesti tulbi ja nartsissi tulõva niisama paprõ seest vällä võtta ja pikkusõ perrä är sortiiri.

Tuu tüü om peris illos. Ainumanõ viga um, et roosi umma väega nõklu täüs ja nuu tulõva varrõ külest kõik är kofata, ja sis mõni nõgõl lätt iks näpu sisse kah. A muido ei olõ tüül vika.

Naisipääväl ollõ kõik aig poodin järekörd nigu vanastõ sis, ku mõnikõrd mandariinõ müüdi. Inämbjaolt olli iks mehe, a mõni ütisk naanõ ollõ kah sappa är essünü.

Ja ma piä ütlemä, et eesti mehe umma arõnu. Ku vanastõ õnnõ vinne mehe ostiva ummilõ naisilõ üsätüüsi viisi lille, sis seokõrd ma näie uma silmäga, et eesti mehe es olõva sukugi keh-vembä. Nä ostiva niisama suuri üsätüüsi lille ja lilli-

RAHMANI JANI PILT

Nätäl peräst naisipäivä nakkasõ lilli vaasin joba tsipa nãrvetümä.

puntõ ummilõ naisilõ kah. Kae seo ollõ tasõ!

Kõgõ rohkõmb ostõtõ verevit pikki ruusõ ja sis valgit ruusõ ja sis tuuperrä tõisi kirivit ja muud värvi lille.

Ma kül mõtli hummogu puuti minnen, ku näie nii palfo lille, et kes nä kõik är ost. A kae imet, õdagus ollõ pia kõik lilli är müüdü. Mõni ütisk häierm õnnõ ollgi vaasi jäänü.

Tuust jãrelüs, et eesti mehe umma ka nakanu naisi vããr-lidselt hindama ja vast umma rahakoti ka paksõmbas lãn-nü. Õnnõs um naisipäiv kõrd aastan, sis võit iks tuu nimel veidü vaiva nãtä.

Naisõ muidoki väega ten-nãse mehi tuu iist, et nãid meelen peetäs ja är ei unõh-tõda – vähãmbãlt naisipããvãl!

URMI AILI

Ilmahulgu

Perãmädse paar aastat maailma pite õmbre rãn-nãnü MUSTMAA ULVI kirotas, miä om lajan ilman silmä jããnũ.

Tõsõ mõõtmõ

Eestimaalasõl, kiä om harinu elãmä mõtsa seen ja kelle jaos kõgõ suurõmb parkmisplats om Tartu Lõunakeskusõ man, om rassõ ette kujuta, et mõnõl maal või olla parkla nigu meri – et mitte määnestki viirt ei paistu. Hiinan või nii olla.

Ku mi olõssi trehvãnũ umma massinat parkma säändse platsi keskele, sõs mi olõs iks hindã jaos mõnõ tunnimãrgi vãllã mõtõlnu. A mi massin ollõ pargitu terrakotasõdalaisi muusõumi sisseminegi kõrvãlõ hotelli ette. Mi tiidse silmä perrã väega häste, määne hotell ja määne massin. Massinal ollõ viil puhtjuhtumiisi Eesti lipu värvega logo perse pääl.

Autojuht ütelf kühl, et vãllã-pãsemine om tõsõ kotta pääl. No ku om, sõs om. Ega ma es mõist-nu tuu tiidmisega prõlla kah midãgi rohkõmbat ette võtta.

Muidoki ollõ terrakotamuu-sõumin põnnõv. Üts talo-miis, Yang Zhifa, ollõv naanu 1974. aastal kaivu kaibma, a kaost tulliva vãllã sõamehe. Tããmbãdses om noid elosuu-rusõn savist sõamehi jo 8000 säält kaost vãllã tullu. Kõik Qin Shi Huangdi sõamehe aastist 210–219 inne Kristust. Qin Shi Huangd alus Hiina väikeisi riike ütē suurõs liitmise ja Hiina müüri ehitãmisega.

Kaokaibja talomiis esi istõ kah keset muusõumi, raamaduvirn iin ja helgãs nigu päiv. Raamat ollõv õkva val-mis saanu ja miis ollõ valmis kõigilõ sisse kirotama. Veidü-kese hãpü meil jo ollõ, et mi es tahaki naaratava talomehe hiinakeelist raamatut. Mi aruti hoobis, et ei tiãä, kas ta helkãs tan jo 1974. aastast saani.

Ja sõs mi hiittü. Konkotsil või olla sissepãsemine ja kon mi massin? Nii kavvõlõ ku silm võttõ, õnnõ massina... Ja üle-pãã om kõik jumala tõist nãku. Määnestki nuult vai silti, mis ütles, et sissetulõk võinu olla säälpuul, ei olõ. Vai ku om, sõs mitte säändsēn mãrgikeelen, midã mi mõiganu. Om õnnõ vãrãt mi sãllã takan ja miljoni massina.

Kãvemi edesi-tagasi. Kas-su tuust ei olõ. Parkla ollõ täüs mundrin asãpulkõ, a ku mi ing-lüse keelen kõnõlõma nãksimi, kããni kõik sãlã. Ütel naasõl naas perãkõrd iks hallõ ja tä helisf sõbralõ. Eski sõbralõ ollõ külãnd rassõ selgest tetã, midã mi taha. «Ti ei tiãäki uma park-la nummõrd? Ti ei tiãäki uma autu nummõrd? Ti ei tiãäki uma autujuhi nimme? Ti ei tiãäki autujuhi televhoninumõrd?» Tõsõl puul torro ollõ väega rassõ usku, et ütē täüskasunu inemi-ne nii ull või olla. Lõpus sai ma kah sõnna. «Meil om õnnõ ütē asja vaia. Ütelge naasõlõ mi kõrvãl, et tä meid piledikassa manu juhãtanu.»

Nii lihtsãle saigi saaga otsa. Taivas, määne rõõm ollõ nãtä Zhangi – miist, kedã mi tund-sõ nii umbõs viis tunni, ja kel-le massinal ollõ perse pääl Eesti lipu värvega logo.

A papa oll' jo siin!

KINDMA MAIMU

Mu esä, kedä latsõlatsõ papas naksi kutsma, elli ligi 87aastadsõs. Ku tä uma kolm last kasvi, oll' tä Tsiberin vangilaagrin säidse aastat. Ku tä kodu pääsi, es mõista tä ummi suurõs kasunuidõ latsiga kugimuudu läbi kävvü. Tuud rohkõmp hoitsõ tä peränpoolõ latsõlatsi.

Täl oll' sääne muud, et ku latsõ olli tarõn ümbre lavva, istsõ ahu veeren vai mänge vällän muru pääl, latsõ papa müüdü minnen latsõ manu, pandsõ sällä takast kats sõrmõ latsõlõ krae vahelõ ja rapuf tsipakõsõ. Latsõ kutsi tuud hellätämist tukatamisõs.

23 aastat tagasi papa kuuli, oll' 3. jaanuar. Matsussõpääväl saisõ kõgõ noorõmb, viieaastanõ latsõlatsõlats Tanel kirsu kõrval, hoitsõ käekeist papa otsa iin, es kae kohegi poolõ, es lausu üttegi sõnna.

Tull' märdsikuu. Kotun olli õnnõ mu sõsar Milvi ja tä tütrepoig Tanel. Vanaimä latsõ maja takka uibidõ vahelõ tõmmatu nõõri pääle mössu laotama. Ilm oll' päivilik, a väega külm ja Tanel pidi tarrõ jäämä. Aknõ ala oll' tougatu tigituul sälläga aknõ poolõ, nii sai poiskõnõ põlvilõ ollõn kaia, midä vanaimä tege. Tä es olõ harinu ütsindä olõma,

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

papa oll' jo varõmb kõik aig talvõl tarõn seldsin olnu. Pia nakaas Tanelil ikäv, tä nakaas sõrmõga aknõ pääle toksma ja mugu lugõsi: ma-ei-ta-ha-üt-sin-dä-ol-la, ma-ei-ta-ha-üt-sin-dä-ol-la!

A äkki nakaas lats kõvastõ rüükmä. Vanaimä jätse mõsukausi sinnäpaika ja juussõ tarrõ, hõigatõn jo ussõ päält, et mis juhtu. Viimäte sai poiskõnõ kõnõlda ja ütelf, et papa oll' siin.

Vanaimä nakaas uurma, mille tä nii arvas. Lats ütelf, et muiduki oll', et papa tull' ja nakaas tedä tukatama, a tä hiitü, selle et tiidse, et papa om jo Ritsikä surnuaian.

Uutmada teno

Käve polikliinikun hamba-proteese proovin. Tagasi tullõn trehvi tõsõ kõrra ussõ pääl kokko tutva müüjä ja timä tütreaga, kes oll' nii 3–4aastanõ. Ma tei näile ussõ vallalõ ja lassi hindä iist trepist alla.

Trepist alla minnen väiku tütrik ütelf mullõ: «Meil latsiaian ei olõ kühl poiskõsõ nii viisaka ku sa».

Tenssi ja ütli, et kül poiskõsõ kasusõ suurõmbas ja laskva ka tütärlatsi hindä iin ussõst sisse ja vällä. Nimä latsi umma tiid ja ma umma, a hinge jäi sääne imelik hää tunnõ.

JOHANSONI MADIS

Sällämõskmisõst

Lätsi 1962. aastal Tarto Üli-kuuli aptiikriks opma. Saiõ elämä Tiigi uulidsa internaati.

Tuu oll' väega hää kotus, õkva kõrvalmajan oll' sann. Ma saiõ egä puulpäiv, ku Võrumaalõ kodu es lää, sannan kävvü, nigu kotun olli harinu.

Noil aastil oll' sannan kõgõ pallu inemiisi ja nä aiva iks ütstõsõgõ juttu, peris võõra kah. Ütskõrd ütelf üts vanõmb tädikene mullõ, kas ma mõsknu timä sälgä.

Ku ma sõs sällä puhtas saiõ, nakaas tiä mu sälgä mõskma ja nühkse peris suurõ hoolõgõ.

Ku tiä sõs lõpõf, ütli ma aitech.

Ossa taivas, kuis tädikene pane kiuhkma. «Mitte kunagi ei tohe sällämõskjat tennädä,» ütelf tä. Tuust pidävät seene sälgä kasumõ ja mitu muud hätä viil tulõmõ.

Nuu tõsõ hädä es jää mullõ miilde, a täämbädse pääväni, ku kiäki mu sälgä mõsk, ei tennä ma inämp.

Ma proovi iks laviiri ja üteldä midägi tõistmuudu – no nüüt sai mu sälg peris puhtas, vai ütelf, et kae kos nali, sälg ei süüdäki inämp, vai ütelf, et nii hädä sällämõskjat ei olõki mul inne olnu...

ALOPI ENE

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säändse siia vällä valinu.

Kelläseppä tüü

Naasõ aroti, et vibraator lats katski, piäs vahtsõ ostma. Tuud juttu kuulsõ päält vanõmb naistõrahvas, kiä oll' harinu, et katskilännü aša remonditas iks är. Tä naas mõtlõma, et ku sääne asi katski lätt, kohe tuu tulõs parandustõ viia...

Kängsepp vast joht ei paranda. Vai om tuu hoobis kodomassin? Mõtõf miä mõtõf, a vällä mõtõf – säändse riistapuu parandus om kelläseppä tüü!

Milles õks murõta

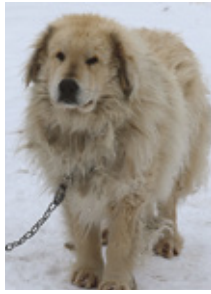
Tere. Mu nimi om Hundu. Mitte et ma ollu määnegi mõtsasusi, aga peremehe jutu perrä mu vanavanaesä ollõv ollu Vinnemaalt. Vanaesä tull' Eestide Peterburist, timä vahetõdi Vinne hurda vasta. Nii et vannu hinduga olõsi vanaesä hind kats küläl talupoigõ vai midägi umbõs säänest. A mis mii no hinnast, pääasi, et tüüd ja leibä jagunõs.

Peremiis lask mu õdakult vallalõ ja nimmas egä kõrd, et nüüd ollõv kõik vastutus mu pääl, timä minnev magama. Mõnikõrd nimmas viil är, et ma ollõv terven Eesti riigin ainukõnõ vastutusvõimõlinõ tegeläne. Ma arva, et tä esi õks kah om, muidu olõs minu pääväs ka ketist vallalõ lastu.

Ma vastuta egasugustõ masiniide iist, et näil üüse kütet är es varastõdu. Peremiis vastutas kummõ täüspumpamise iist, täl omma vastava riista olõman.

Üts suurõmb tüü om mul rebäsiide ja kährikiide mõtsa tagasi ajaminõ. Talvõl külmäga käävä nimä üüse lambalau-da ussõ takan magusat lõhna nuusutaman. Tegelikult säääl magasõ kana kah, mul om kahtlus, et repän vast nuusutas noidõ lõhna. Säänest asja ma vällä ei kannada, nika nuusutasõ, ku kana kaoma nakkasõ. Üte kähriku ma võõruti peris är, tuu es tulõ-lähä inämb kohegi. Ma sai viil kärntõvõ külge, loomaarst pand pritsi ja puha.

Hummokidõ saada ma peremehe peldikulõ ja ooda esi ussõ takan. Tuu om väega tähtsä moment, peremiis pidä mullõ säääl

HUNDU, Pulga Jaani pini

loengut. Iilä sellät tä mullõ, miä om poliitilidselt korrektne haukmine. Ütspäiv sellät tä mullõ, mis om idapartnerlus ja milles tuu meil keeletü om. Ma sai aru küll, et päävännõsõngu poolõ ei tohe litadõga sehvti tetä, muidu või hädäs lüvvä. A pääväminku puul om suur mõts

iin, säääl ei olõki pinne. Peremiis lupa õks mullõ määndsegi litakutsiku tuvva, aga sis tullõv mul feministis nakada ja paremba pala kutsikalõ anda. Olkõ pääle, ma kannada tuu vällä, pääasi, et kellegagi hullada olõssi. Kutsika ma olõs esi kõrralikult vällä opanu, nii et vastutas ja puha...

Peremiis kõnõlas mullõ muidki asju. Egä suvi pügä tä mul kasuka maha, et kuum es ollu. Mineväne suvi oll' sääne, et kasukat es olõki vaia pügädä. Külm oll'. Peremiis kõnõf mullõ, et süüdü ollõv ilma lämmämbäsminek üle ilma. Ma tuust häste arru es saa ja peremiis ütelf, et timä kah ei saa.

Vahel õdakildõ kaemi peremehega tähti. Peremiis pelgäs hirmsalõ, et mõni täht alla maa pääle satas. Ütläs, et tuu ollõv hulga hullõmb ku vana-aasta saluut. Ma küll häste arru ei saa, kuimuudu saa midägi viil hullõmbat olla, aga peremiist piat uskma. Muidu niisama taivalõ kaien, sis nuu tähe omma peris ilusa.

Nii et miä peräst ei massa murõta. Ku peremehel tervüst om, sis elämi õks är. Peremiis opaas mullõ säändse vilusoohvia: niikaua ku elämi, ei olõ surma. Kui tulõ surm, sis ei olõ meid.

Milles sis murõta?

Tossu Tilda pajatusõ

Kon om lapju?

Oll' illos keväjäne aig. Vanatädi tohkõrd umal pindremaal. Sis näkk tädikene kõrvalmaja latskõst tiiraa pääl. «Tuu lapju!» hõigas tä latsõlõ. Tütrik sai arvu, nigu vanatädi ütelnü tälle, et tulõ appi. Lats naas kipõlt pindremaa poolõ rühkmä.

«Mille sa ilma lapjulda tulit? Lapju om ussõ man,» opaas vanatädi. Tütrik juussõ ussõ mano. Säääl ripõnd nõõri pääl määnegi palak. Näide pere oll' muialt Võromaalõ elämä tulnu ja koton es pruugita noid sõn-

nu, millega kõnõli paikligu inemise.

A lats mõtõf, et sai seokõrd tädikese nõudmisõst arvo. No muidoki oll' tuu asi lapp! Näo vai kässi pühkmises...

Tä haard' rõivatükü ja juusk rõõmsalõ pindremaa poolõ. Vanatädi ühmäs midägi, lats tõi esi ussõ kõrvalt lapju ni naas hoolõga pinnard kaibma.

Hulga aigu om müüdü lännü ja tütrik suurõs kasunu. A tuu võõra keele opmisõ tunn, mille tä sai lapjut otsõn, om meelen ja ajas naarma parhillaki.

MUDA MARI

Vahtsõ napsi oppus

Kuuli raadiost, et kotoh ei tohe esi puskarit vai handsat aia. Tuu ollõv salaviin. A sama hädä juuki saa kotoh tetä võuleemest. Võromaal saat tuud joba poodistki osta.

Kraati tuul joogil muidoki olõ-i, a ku eelmise õdagu om kõvastõ handsat pruugitu, om võiuliim õkva tuu õigõ juuk, millega tervüst praavita.

Parhilla kotoh kiäki inämp esi võidu ei tii ja nii ei jää ka võiuliimi üle. Noorõmba ine-

mise ei tiiäki, kuimuudu võiul liim saa olla. Selle ma seledä teile tuud retsepti.

Kõgõpäält tulõ osta lehm, kiä piimä and. Ku piim om är nüsset, sõs tulõ tuu lämmähe tarrõ hapnõma panda. Piimä pääle saistunu kuur saa võius ja klõssist võit kohopiimä tetä. Võiu tegemine om lihtsä. Pessät kuurt nikavva, ku paks ja vetel eräle omma. Paksu määrit leevä pääle ja vedelät juut pühapäävä hummogu pääparandusõs.

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:

SEO TALV, SEO KANGÕ TALV **EI OLÕ JOHT NII HALV.**

Avvohinna saava' TSÜGUROVI RON ENRI (7) Haanist Kaldõmäe küläst ja KÄÄPÄ KOOLI 1. KLASS.

Kiä määnest ammõtõt pidä? Loe' tekst läbi ja märgi' vastus vällä!

aidnik, mõtsnik, oppaja, pekri, politsei, tohtri

1. Riho tüütäs koolin. Tä and latsilõ edesi tiidmiisi aoluust. Päält tunnõ tä võtt iist malõtsõõri. Riho om _____.
2. Tiia tüütäs haigõmajan. Tä tege säääl inemiisile aparaatõga uuringit. Mõnikõrd tege tä ka lõikust ja kirotas rohtõ vällä. Tiia om _____.
3. Liina tüütäs suurõn kasvumajan. Tä kasvatas säääl kurkõ, tomatiid, paprikiid ja lille. Mõnikõrd tä lõikas noid, vala vett, perän korjas saaki vai tege lillibuketiid. Liina om _____.
4. Priit lätt inemiisile appi, ku kõrda rikutas. Vahel tä sõit tiid piten ja kaes üle, kas tii pääl ja liina pääl om kõik häste. Priit om _____.
5. Maigi lätt tüüle väega varra hummogu. Tä küdsä säääl magõhiid saiakõisi, krõngliid ja leibä. Päält lõunõt pand tä üles vahtsõ kohetusõ leevä jaos. Maigi om _____.
6. Elmo kaes, kost ja ku hulga või mõtsa lõigada'. Viil kaes tä, määntsiid puid tulõ kaitsa'. Keväjä vidä tä lankõ pääle hulga väiksiid puid istutamisõ jaos. Elmo om _____.

SAARÕ EVARI TSEHKENDÜSE'